

A franciaországi parlagfű-helyzetről

Nagykövetségünk mezőgazdasági attaséja fölkérést kapott, hogy a nemzeti parlamenti parlagfű bizottság ([Comité parlementaire de suivi du risque Ambroisie](#)ⁱ), a fiatal gazdálkodók országos szakszervezete ([JA](#)), a nemzeti parlagfű obszervatórium (*Observatoire des Ambroisies*) és az [ISARA Lyon](#) szervezésében az országos szántóverseny döntője alatt tartott két tematikus kerekasztal során ismertesse a parlagfű ellenes küzdelem érdekében hozott magyar intézkedéseket és azok eddigi eredményeit. A francia előadók által elmondottak viszont számunkra hasznosak, mivel a franciaországi helyzet ismertetésén túl bizonyos újabb veszélyekre is rávilágítanak. **Franciaországban a nálunk ismert parlagfű, azaz egészen pontosan az ürömlevelű parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia* L.) a Rhône-völgyéből kiindulva egyre nagyobb iramban terjed, éves szinten csak ebben a térségben 150-200 ezer ember megbetegedését és ezzel összefüggésben az egészségügyi kassza 12-20 millió eurós kiadását okozva. A parlagfű ellenes küzdelem részét képezi a második országos egészség-környezet programnak ([second Plan national santé-environnement 2009-2013](#)) is, ezzel együtt a tapasztalatok azt mutatják, hogy a társadalom jelentős része még mindig nem veszi komolyan a problémát, vagy arra kizárólag a gazdálkodók által megoldandó kérdésként tekint. Hosszabb távon érdemi kockázatot jelent az országba behurcolt óriás parlagfű ([Ambrosia trifida](#) L.) is, aminek kisebb populációját már fölfedezték Toulouse környékén, valamint Vaucluse és Indre megyékben.**

Franciaországban az ürömlevelű parlagfű (a továbbiakban parlagfű) 1863-ban jelent meg, valószínűleg egy Észak-Amerikából érkezett takarmánynövény-vetőmag szállítmánnyalⁱⁱ. Egészen az 1950-es évekig komolyabb problémát nem okozott, ám az akkor megkezdett hatalmas infrastruktúra-építési programok során végzett talajmunkákkal összefüggésben terjedése komoly lendületet vett. Ezzel együtt az országban négy másik parlagfű-faj is előfordul, köztük őshonos is található. Ez utóbbi konkrétan a tengerparti parlagfű ([Ambrosia maritima](#) L.), ami Korzikán és az ország mediterrán partvidékén honos, ám jelenléte nem okoz egészségügyi problémákat. Az [Ambrosia tenuifolia](#) Spreng. Dél-Amerikából került be az országba, mivel nincs érdemi adaptációs kapacitása, sem az elterjedésével, sem allergén hatásával nem kell számolni. Élő faj a Rhone-völgyében és a Camargue-ban az [Ambrosia psilostachya](#) DC., de mivel nem terjed komolyabban, pollentermelő képessége pedig kicsi, nincs vele probléma. Érdemi kockázatot jelent viszont az **óriás parlagfű** ([Ambrosia trifida](#) L.), aminek kisebb populációját már fölfedezték Toulouse környékén, valamint Vaucluse és Indre megyékben. Egyelőre még kevés helyen van jelen és valamelyest reményre ad okot, hogy a parlagfű tapasztalataiból okulva nagyon komolyan odafigyelnek az ellene való védekezésre, de sajnos az amerikai tapasztalatok azt mutatják, hogy jelentős veszélyforrást rejt magában ez a faj.

A botanikus kertek országos hálózata ([Fédération des conservatoires botaniques nationaux](#)) 2011-ben elkészítette [az ország parlagfű-borítottsági térképét](#)ⁱⁱⁱ, a faj elleni küzdelem pedig helyet kapott a második országos egészség-környezet programban ([second Plan national santé-environnement 2009-2013](#), PNSE 2) is, a feladatmegvalósítását az egészségügyi minisztérium koordinálja. Szintén 2011-ben jött létre nemzeti referencia-központként három éves működéssel tervezve az országos parlagfű-obszervatórium (<http://ambroisie.info/>), ám ezt 2012-ben egy megállapodás olyan szempontból fölülírt, hogy a jelenlegi ciklus végét 2015-re kitölték. Működését az egészségügyi tárca finanszírozza, a szakértők szerint a három éves megbízatást a probléma súlyosságára való tekintettel meg fogják újítani. Az obszervatóriumot a nemzeti mezőgazdasági kutatóintézet ([INRA](#)) [dijoni központja](#) fogadta be abból az indokból kifolyólag, hogy itt koncentrálódik az invazív gyomfajok elleni

kutatómunka. Jogalkotási téren tervben van egy olyan törvény elfogadtatása, ami az önkormányzatok és az állampolgárok számára egyaránt kötelezővé tenné a gyom virágzás előtti megsemmisítését, hasonlóan a bogács irtására kötelező jogszabályhoz. Az egészségügyi szervezetek adatai szerint a „parlagfű-szezon” augusztus legelejétől tekinthető intenzívnek és szeptember végéig tart, ám az allergia által legyengült szervezetű emberek közül sokan a télen sokkal könnyebben megbetegszenek, mint mások. Egészségügyi téren a parlagfű előrejelzéssel az országos levegőminőség-figyelő hálózat ([Réseau National de Surveillance Aérologique](#), RNSA) foglalkozik, az ő feladata a mindenkori pollenkoncentráció meghatározása és a szükséges figyelmeztetés, riasztás kiadása.

A gazdatársadalom részéről sérelmezik, hogy sokan még mindig kizárólag a gazdákat teszik a gyom terjedése miatt felelőssé, holott nyilvánvaló, hogy – nem vitatva az ugarterületek és egyes fertőzött növénykultúrák miatti érintettségüket – az infrastrukturális beruházások miatti bolygatások és termőföld-szállítások szerepe legalább ennyire nyilvánvaló. Az agrárkamara, a mezőgazdasági társadalombiztosítási alap ([MSA](#)) és a szakmai szervezetek évek óta komoly erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy minden érintett figyelmét fölhívja a veszélyre és érdeemben előmozdítsa a védekezést, de önmagában ez nem elegendő. Szembe kell nézniük olyan előírásokkal is, amik bizonyos értelemben nehezítik a védekezést, ilyen például az állandó növényborítás biztosításának kötelezettsége. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az ugarterületek, gabonatarlók kaszálása önmagában – ismerve a növény agresszivitását és életrevalóságát – csak csökkenti, de nem szünteti meg a pollen termelődését, a magtermést és a faj tovább-élését az adott területen, ehhez többszöri tárcsázásra lenne szükség – így viszont nincs folyamatos növényborítás. Nem biztos az sem, hogy az állandó növényborítás biztosítása céljából vetett takarónövény képes elnyomni a parlagfűvet, az átlagosnál szárazabb időjárás mellett ugyanis a parlagfű gyorsan túlnövi a takarónövényt.

A kamara szerint a leghatékonyabb egyértelműen a mechanikai irtás, a vegyszeres gyomirtás csak bizonyos körülmények esetén jöhet szóba. Ideális a biológiai védekezés lenne, de erre egyelőre nincs megoldás. Azzal azonban minden érintett egyetért, hogy a gyomot teljesen kiirtani már képtelenség, csupán a terjedés sebessége lassítható és a mindenkori pollen-fertőzés nagysága csökkenthető. A parlagfű a mezőgazdaságban is komoly változásokat okozott, csak Rhône megyében felére csökkent a napraforgó vetésterülete a parlagfű-fertőzöttség miatt. A gyom ugyanis a napraforgó vegetációjának előre haladásakor – amikor a levelek által okozott teljes talajfelszín-árnyékolás megszűnik – robbanásszerű fejlődésnek indul, ami a pollenfertőzés mellett sokszor a betakarítást is lehetetlenné teszi, ugyanis olyan vegetációs tömeget nevel a gyom, ami eltömíti a kombájnokat. További probléma, hogy a parlagfű magja sajnálatos módon nem minden esetben tisztítható ki maradéktalanul az egyes kultúrnövénymag-tételekből, emiatt francia cégek már kénytelenek voltak piacvesztéssel szembenézni Luxemburgban és Belgiumban, a vevők ugyanis arra való hivatkozással mondták föl a szerződést, hogy az öt kilós napraforgó-mag tételekben 1-2 parlagfű-magot találtak.

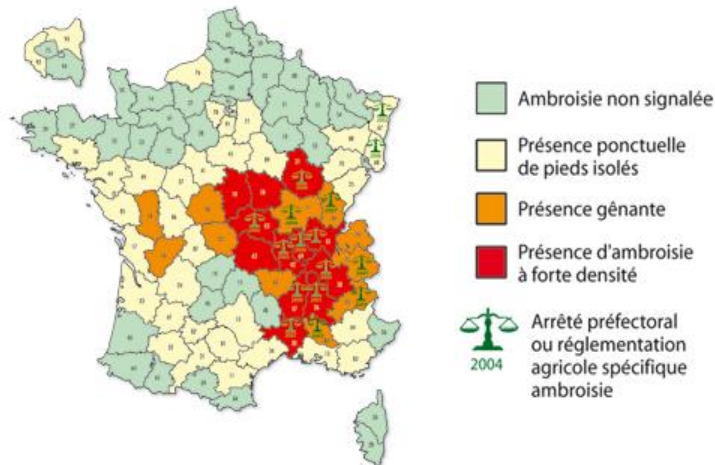
A kamara részéről megjegyezték, a parlagfű ellenes küzdelemben további hátrányt okozhat, ha a társadalom egyes, GMO-ellenes szegmensei összemossák a GMO-kat a mutagenezissel előállított növény-, ezen belül herbicid-toleráns napraforgó-fajtákkal, mivel ez megnehezíti a parlagfű visszaszorítását a napraforgó-táblákban. Ahogy ezt 1869/PAR/2013-as anyagunkban is jeleztük, a nyár folyamán több sajtóorgánumban (pl. *Le Figaro*, *Le Monde*) is jelent meg – nagyjából azonos tartalommal – írás, amik szerint elképzelhető, hogy „álcázott GMO-k” (*OGM cachés*) vannak Franciaországban. Az értesülések szerint 10 civil szervezet^{iv} – környezetvédők, biológiai gazdálkodók, mezőgazdasági szakszervezetek – [Stéphane Le Foll](#) miniszternek [címezett nyílt levélben](#) hívták föl a figyelmet arra, hogy szerintük olyan gyomirtó-toleráns repce és napraforgó fajtákkal folynak kísérletek az országban, amiket

valójában GMO-ként lehet értékelni. A nyilatkozók szerint ezen fajtákat is manipulálták genetikailag, ám hivatalosan nem minősülnek GMO-nak, így nem kell őket alávetni a GMO-kkal kapcsolatos szabályoknak sem, mivel valójában mutagenezissel előállított fajtákról van szó – ahogy ezt az RTL-en egy interjúban maga a miniszter is kifejtette -, amikben nincs kívülről bevitt gén. A kamara szerint választani kell – sikerrel irtsuk-e a parlagfűvet a napraforgóban, vagy a biotechnológia-ellenesség miatt ott marad és allergiát okoz?

A megyei államigazgatási szerv (DDT) képviselője szerint a védekezést több szinten kell folytatni, ehhez első és legfontosabb az állami szintű politikai akarat (és bátorság) megléte, azt, ha másként nem megy, a társadalomnak magának kell kikényszerítenie. A „technikai szint”, azaz a konkrét gyomirtás adott, a harmadik terület, ami elengedhetetlen, az a különböző állami és önkormányzati szervek, szervezetek közötti összhang megteremtése. Egyértelmű, hogy kell egy koordinátor, ám a védekezés elsődleges területe az önkormányzatok főnhatósága alá tartozik, ahol prefektusi fölhatalmazással a polgármesterek jogosultak intézkedni, eljárni (de kell a „prefektus szigora” is). Ezzel együtt nagyon sokszor csak „egymásra mutogatás” tapasztalható, az egyes érintettek a másiktól várják az érdemi lépést. A lakosság sincs mindig tisztában azzal, hogy adott területen ki az első helyen illetékes (pl. polgármester, közútkezelő, autópálya-társaság), ezért a DDT képviselője szerint célszerű közvetlenül a prefektúrához fordulni, ahonnan minden esetben az első helyi felelős felé továbbítják a panaszt. Létezik a „parlagfű zöld szám” is: 0800 869 869. Az általános hatósági hozzáállás azonban az, hogy először pedagógiai célzattal közelítenek a renitensekhez, és csak akkor bírságnak, ha ez nem vezet célra. Vannak jó példák, de sajnos az általános tapasztalat az, hogy a társadalom jelentős része nem érzi át a helyzet súlyosságát.

A Rhône megyei közútkezelő munkatársa, Michel Nuez arra hívta föl a figyelmet, hogy a különböző infrastrukturális beruházások során ott követik el a parlagfű szempontjából a legnagyobb hibát, hogy az építési területéről való levonulás után, de mindenképpen kora ősszel nem végezik el az állandó növénytakaró telepítését vegyes, egy- és kétszikű fajokból álló vetőmag-keverékkel. Az egyszikűek – azaz a fűfélék – vetése önmagában ugyanis kevés, mivel még a tél előtt kikelnek ugyan, de tavasszal nem alakítanak ki a talajfelszínt teljesen takaró vegetációt. Ez azonban elengedhetetlen lenne ahhoz, hogy a megjelenő parlagfű-csíránövények térnyerését megakadályozza, így a füvesítés nem ér cél-t. A közútkezelőnél kidolgoztak egy olyan, hamarosan szabadon hozzáférhetővé váló eljárást, amivel viszonylag egyszerű eszközökkel gyorsan és hatékonyan ki lehet alakítani ezt a növényborítást, a későbbiekben csak arra kell ügyelni, hogy az ebben lévő fajok maghozása és így a vegetáció folyamatos megújulása biztosított legyen – azaz nem kell kaszálni. A megyére kidolgozott fajösszetétel a következő: cérnatippan (*Agrostis capillaris* 'Highland'), 2%, taréjos cincor (*Cynosurus cristatus*) 15%, csomós ebír (*Dactylis glomerata*) 15%, tarackos vörös csenkesz (*Festuca rubra* ssp. *rubra*) 15%, angol perje (*Lolium perenne*) 25%, szarvaskerep (*Lotus corniculatus*) 5%, komlós lucerna (*Medicago lupulina*) 5%, takarmánybaltacim (*Onobrychis viciifolia*) 5%, fehér here (*Trifolium repens*) 5%, csabaíre vagy kis vérfű (*Sanguisorba minor*) 3%, mezei komócsin vagy réti komócsin (*Phleum pratense*) 5%. Az egy négyzetméterre kiadandó magmennyiség 30 gramm, a kijuttatáshoz termőföld, algakivonat, természetes kollagén és a vetőmag vizes híg elegyét használják. Fölhívták a figyelmet, hogy a munka csak akkor sikeres, ha a beruházó tudomásul veszi, hogy két vegetációs ciklus kell a növénytakaró kialakulásához, ugyanis az ősszel kikelt egyszikűek között kora tavasszal kelő kétszikűek azok, amik a talajfelszínt elzárják a nap elől, árnyékukban pedig elhalnak a parlagfű csíránövények. A kijuttatásról és a már beállt vegetációról képet mellékelünk.

A megyei önkormányzatnál is sok esetben szembesülnek az elsődleges felelősség kérdésével, ezzel együtt az az álláspont, hogy lehetőség szerint az adott települési önkormányzat szintjén kell lépni és közbelépni. Amennyiben a polgármester nem tud célt érni, akkor forduljon a legilletékesebb hatósághoz. Mivel egyes vidékeken a belterületi parlagfű-fertőzöttség kezd egyfajta köztisztasági kérdéssé is válni, a polgármestereknek egyre több jogosítványuk van a helyzet rendezésére.

A parlagfű-obszervatórium honlapján megtalálható fönti térkép jól illusztrálja a parlagfű franciaországi terjedését. Piros szín jelöli a legfertőzöttebb területeket, narancs a faj már zavaró mértékű jelenlétét. A vajszínű területeken már pontszerűen föllelhető, míg a zölddel jelzettekben egyelőre nincs jelen a parlagfű.

A mellékletben csatolt kiadványok áttekintést adnak az agrárkamara és a parlagfű obszervatórium ismeretterjesztő és figyelem-fölhívó munkájáról, valamint tájékoztatnak a 2012-es „parlagfű-szezon” föbb sarokszámairól, illetve a gyom országon belüli terjedéséről.

A téma szempontjából érdekesség, hogy a parlagfű Rhône-völgyi terjedésének vizsgálatáról [PhD-dolgozat](#) is készült, a védeésre 2005-ben került sor. Készítője Benjamin Genton, a dolgozat a http://pastel.archives-ouvertes.fr/docs/00/50/01/91/PDF/GENTON_Benjamin.pdf helyről teljes terjedelmében letölthető.

Somogyi Norbert, Párizs

ⁱ <http://www.parlementaires-ambrosie.fr/>

ⁱⁱ Ennek fényében érdemes alaposabban megvizsgálni a VM által készített „A parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*) elleni védekezés helyzete és szabályozása Magyarországon” c. munkaanyag azon kitételét, ami a parlagfű európai megjelenését az első világháború végére teszi.

ⁱⁱⁱ http://ambrosie.info/docs/Rapport_federation_cnb.pdf

^{iv} [Confédération paysanne](#), [Union des apiculteurs de France](#) (Unaf), [Amis de la Terre](#), [Faucheurs volontaires d'OGM](#), [Agir pour l'Environnement](#), [Réseau Semences Paysans](#), [OGM Dangers](#), [Nature et Progrès](#), [Demeter](#), [Ligue de protection des oiseaux](#) (LPO).